

KINNITATUD
Keskkonnaameti peadirektori asetäitja
22.03.2024
korraldusega nr 1-3/24/107

Päevakese loodusala (*Päevakese soohiilaka püsielupaiga*) kaitsekorralduskava

Sisukord

1. Ala iseloomustus	4
1.1. Uuritus ja seire	4
1.2. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	5
2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid	5
2.1. Soohiilakas.....	5
2.2. Kollane kivirik	5
2.3. Elupaigad	5
3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused.....	12
Kasutatud allikad.....	13

Kasutatud lühendid

KeA – Keskkonnaamet

KE – kaitse-eeskiri

KKK – kaitsekorralduskava

LKS – looduskaitseseadus

LoA – loodusala

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

LiD – linnudirektiiv (sätestab liikmesriikide õigused ja kohustused loodusliku linnustiku kaitseks ja kasutamiseks)

EELIS – Eesti looduse infosüsteem

ELF – Eestimaa Looduse Fond

SDF – Natura standardandmebaas

Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks) (looduslik areng)

Seisundi parendamine – arvestatava esinduslikkusega (C) elupaikade seisundi parendamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmise jms)

1. Ala iseloomustus

Päevakese loodusalal kaitstakse soid ja märgi metsi, ühtlasi leidub alal ohustatud liike: soohiilakas ja kollane kivirik. Enne kraavide mõju uuringut aktiivseid meetmeid loodusalale ei kavandata, elupaikade ja liikide soodne seisund tagatakse läbi loodusliku arengu.

Tabel 1. Ala iseloomustus

Kaitstav ala nimi	Päevakese soohiilaka püsielupaik (KLO3000319)
Natura ala	Päevakese loodusala (EE0080210)
Pindala	62,7 ha
Asukoht ja piirid	Võru maakond, Setomaa vald, Järvepää küla; Võru vald Päävakese, Riihora, Rõssa küla https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8950277 , https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/looduskaitse
Kaitsekord	„Laiialehise nestiku, soohiilaka ja kollase kiviriku püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” https://www.riigiteataja.ee/akt/119072018016?leiaKehtiv ja Looduskaitseeadus § 50 https://www.riigiteataja.ee/akt/129062022007?leiaKehtiv
Koostaja nimi	Kadri Kasuk
Koostamise aasta	2024
Kaitsekorralduskava koostamise kord	„Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine” https://www.riigiteataja.ee/akt/104112022001

Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele. Päevakese loodusala (*Päevakese soohiilaka püsielupaik*) KKK on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja uuendatakse põhjendatud juhtudel väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest.

1.1. Uuritus ja seire

Soohiilaka viimane leiukohavaatlus pärineb aastast 2001, liigi arvukus on teadmata. Riikliku seiret liigi seisundi jälgimiseks antud püsielupaigas ei teostata. Soo- ja metsaelupaikasid on alal inventeerinud 2008. aastal Toomas Hirse ja Taavi Tattar; allikasoid on 2016. a. alal inventeerinud Raimo Pajula ja Kairi Sepp.

1.2. Inventuuride ja uuringute vajadus

Vajalik on läbi viia soohiilaka inventuur seisundi ja arvukuse hindamiseks. Samuti on vaja uuendada elupaikade andmestik, et saada selgust kogu püsielupaiga ulatuses, milliste elupaikadega on tegu, mis seisundis nad on ja kui palju neid on (nt ELFi andmetel on levinud valdavalt 7140, natura elupaiga kihil on sama ala 7160).

2. Väärtused ja kaitse-eesmärgid

Järgnevalt on lühidalt kirjeldatud kaitseala peamisi kaitseväärtusi. Seejärel on tabelis määratletud kaitse-eesmärgid, nende saavutamist mõjutavad tegurid ja eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused.

2.1. Soohiilakas

Soohiilakas (*Liparis loeselii*) on Eestis oma leviku põhjapiiril, kasvades meist loode pool vaid Ahvenamaa saartel ja nende naabruses Rootsi rannikul. Lubjalembese liigina on soohiilakas levinud rohkem Lääne-Eestis, kuid üksikuid leiukohti on teada ka mujal Eestis. Kokku on Eestis umbes poolsada enam-vähem elujõulist populatsiooni, kuid enamasti on neis leitud vaid üksikuid taimi, sest taimed on raskesti märgatavad ning igal aastal maapealset osa ei moodusta. Soohiilakas on Eestis II kaitsekategooria liik, kuuludes ühtlasi loodusdirektiivi II ja IV lisasse. Soohiilaka kasvukohti ohustab peamiselt kuivendamine ja võsastumine. (EELIS).

Soohiilaka viimane leiukohavaatlus pärineb aastast 2001, liigi arvukus on teadmata.

2.2. Kollane kivirik

Kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*) kuulub Eestis II kaitsekategooriasse ning loodusdirektiivi II ja IV lisa liikide hulka. Kollase kiviriku populatsioonide koguarv on langenud 100-lt 40-ni. Peamiseks ohuteguriks on põllu- ja metsamajanduse intensiivistumine ning kuivendamine. Liiki saab kaitsta vaid tema kasvukohti muutuste eest hoides. Põhiliseks kasvukohatüübiks on kollasele kivirikule Eestis jäänud allikasood (Kollase kiviriku kaitse tegevuskava eelnõu). Liik on kantud Eestis punasesse nimekirja ohualti liigina. (EELIS).

EELIS andmetel tuvastati 2022. aastal viimase kasvukoha vaatluse käigus 47 taime.

2.3. Elupaigad

EELIS-es on elupaikade andmeid nii natura_elupaik kihil kui ka soode kihil. Natura_elupaik kihti on uuendatud hiljem, mistõttu võetakse pindala arvestuses esmalt aluseks see ning seejärel soode

kiht. Registrikanded pärinevad 2008. ja 2016. aastast. Püsielupaigas on looduslikke kooslusi, mis on inventeerimata.

Natura standardandmebaasi andmetel esinevad looduslalal siirde- ja õõtsiksood (7140), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0). Kaitsekorralduskavaga nähakse ette metsaelupaikade looduslikule arengule jätkmine. Sooelupaikades võib olla vajalik puu- ja põõsarinde harvendamine soohilaka paremaks levikuks.

Tabelis 2 võetakse kokku Päevakese loodusala kaitseväärtuste hoidmisega seotud kaitse-eesmärgid, soodsa looduskaitselise seisundi saavutamist või hoidmist mõjutavad tegurid ning nende ärahoidmiseks või leevendamiseks ettenähtavad meetmed ning kaitsetegevuse oodatavad tulemused kaitsekorralduskava perspektiivis.

Tabel 2. Päevakese loodusala väärtuste koondtabel.

Kaitse-väärtus ¹	Seisund ² (pindala/esindus- likkus)	Kaitse- eesmärk ³	Mõjutegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ⁴	Panus üldpind- alasse / SDF- i (%) ⁵
Natura eesmärgid						
Soohiilakas KE – jah, LoD – II, LoA – jah	Elupaiga suuruseks on 24 ha	Elupaik on säilinud heas seisundis 24 ha suurusel alal. Andmete täpsustamine 24 ha ulatuses.	Võsastumine, kuivendamine	Levikuandmete täpsustamine 24 ha-l. Vajadusel kasvukohas puu- ja põõsarinde harvendamine. Olulist negatiivset mõju avaldavate kraavide likvideerimine. Elupaika kahjustavate tööde vältimine –vajadusel viia läbi Natura hindamine.	Elupaik on säilinud 24 ha ulatuses. Liik on alal esindatud ning andmed on täpsustunud populatsiooni arvukuse ja seisundi osas. Kraavid, mis omavad olulist negatiivset mõju, on likvideeritud.	

¹ LKS – kaitsekategooria looduskaitsealade alusel

KE (jah/ei) – on või ei ole hoiuala kaitse-eesmärk

LoD – loodusdirektiivi lisa number

LiD – linnudirektiivi lisa number

LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk

² Elupaigatüübi esinduslikkus: A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne

³ Kaitse eesmärk seatakse aastaks 2050

⁴ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

⁵ 2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal (<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/report/>)

Siirde- ja õõtsiksood (7140) KE – ei, LoD – I, LoA – jah	2,6 ha / B	Elupaigatüübi säilitamine 2,6 ha. Andmete täpsustamine 62 ha ulatuses.	Kuivendamine Elupaigatüübid ei ole siseriiklikul kaitstaval alal eesmärkideks.	Olulist negatiivset mõju avaldavate kraavide likvideerimine. Andmete täpsustamine 62 ha. Elupaiga kaitse-eesmärgiks lisamine. Elupaika kahjustavate tööde vältimine –vajadusel viia läbi Natura hindamine.	Heas seisus elupaiku on säilinud 2,6 ha. Andmed on täpsustatud 62 ha ulatuses. Elupaigatüüp on siseriikliku kaitstava ala kaitse-eesmärgiks.	0,008
Allikad ja allikasood (7160) KE – ei, LoD – I, LoA – jah	27,3 ha / A 6 ha / B 0,1 ha / C	Elupaigatüübi säilitamine 33,4 ha. Andmete täpsustamine 62 ha ulatuses.	Kuivendamine Elupaigatüübid ei ole siseriiklikul kaitstaval alal eesmärkideks.	Olulist negatiivset mõju avaldavate kraavide likvideerimine. Andmete täpsustamine 62 ha. Elupaiga kaitse-eesmärgiks lisamine. Elupaika kahjustavate tööde vältimine –vajadusel viia läbi Natura hindamine.	Heas seisus elupaiku on säilinud 33,4 ha. Andmed on täpsustatud 62 ha ulatuses. Elupaigatüüp on siseriikliku kaitstava ala kaitse-eesmärgiks.	7,42
Liigirikkad madalsood (7230) KE – ei, LoD – I, LoA – jah	Andmed puuduvad	Andmete täpsustamine 62 ha ulatuses.	Kuivendamine	Olulist negatiivset mõju avaldavate kraavide likvideerimine. Andmete täpsustamine 62 ha. Elupaiga kaitse-eesmärgiks lisamine.	Andmed on täpsustatud 62 ha ulatuses. Elupaigatüüp on olemasolu korral lisatud siseriikliku kaitstava ala	-

				Elupaika kahjustavate tööde vältimine –vajadusel viia läbi Natura hindamine.	kaitse-eesmärgiks.	
Siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) KE – ei, LoD – I, LoA – jah	2,4 ha / B 2,6 ha / C	Elupaigatüübi säilitamine 2,4 ha. Elupaigatüübi seisundi parendamine 2,6 ha. Andmete täpsustamine 62 ha ulatuses.	Kuivendamine	Looduslikule arengule jätmise 5 ha ulatuses. Olulist negatiivset mõju avaldavate kraavide likvideerimine. Andmete täpsustamine 62 ha. Elupaiga kaitse-eesmärgiks lisamine. Elupaika kahjustavate tööde vältimine –vajadusel viia läbi Natura hindamine.	Heas seisus elupaiku on säilinud 5 ha. Andmed on täpsustatud 62 ha ulatuses. Elupaigatüüp on siseriikliku kaitstava ala kaitse-eesmärgiks.	0,01
Lammi-lodumetsad (*91E0) KE – ei, LoD – I, LoA – jah	3,4 ha / A 2,6 ha / B 0,5 ha /esinduslikkus teadmata	Elupaigatüübi säilitamine 6 ha. Andmete täpsustamine 62 ha ulatuses.	Kuivendamine	Looduslikule arengule jätmise 6,5 ha ulatuses. Olulist negatiivset mõju avaldavate kraavide likvideerimine. Andmete täpsustamine 62 ha. Elupaiga kaitse-eesmärgiks lisamine. Elupaika kahjustavate tööde vältimine –vajadusel viia läbi Natura hindamine.	Heas seisus elupaiku on säilinud 6 ha. Andmed on täpsustatud 0,5 ha ulatuses. Andmed on täpsustatud 62 ha ulatuses. Elupaigatüüp on siseriikliku kaitstava ala	0,2

					kaitse- eesmärgiks.	
--	--	--	--	--	------------------------	--

Kaitse-väärtus ⁶	Seisund ⁷ (pindala/esindus- likkus)	Kaitse- eesmärk ⁸	Mõju-tegurid	Meetmed	Oodatav tulemus ⁹	Panus üldpind- alasse / SDF-i (%) ¹⁰
Muud väärtused						
Kollane kivirik KE – ei, LoD – jah, LoA – ei	2022. aastal 47 taime / 0,5 ha suurusel kasvukohal	Elupaik on säilinud heas seisundis vähemalt 0,5 ha suurusel alal.	Kuivendamine	Olulist negatiivset mõju avaldavate kraavide likvideerimine. Andmete täpsustamine 62 ha. Elupaiga kaitse-eesmärgiks lisamine.	Elupaik on säilinud heas seisundis vähemalt 0,5 ha suurusel alal. Liik on lisatud kaitse-eesmärgiks.	
Vanad loodusmetsad (9010*) KE – ei, LoD – I, LoA – ei	1,2 ha / B 4,3 ha / C	Elupaigatüübi säilitamine 1,2 ha. Elupaigatüübi seisundi parendamine 2,6 ha. Andmete täpsustamine 62 ha ulatuses.	-	Looduslikule arengule jätmise 5,5 ha ulatuses. Andmete täpsustamine 62 ha. Elupaiga kaitse-eesmärgiks lisamine.	Heas seisus elupaiku on säilinud 5,5 ha ulatuses. Andmed on täpsustatud 62 ha ulatuses. Elupaigatüüp on siseriikliku kaitstava ala kaitse- eesmärgiks.	0,01

⁶ LKS – kaitsekategooria looduskaitsealad alusel

KE (jah/ei) – on või ei ole hoiuala kaitse-eesmärk

LoD – loodusdirektiivi lisa number

LiD – linnudirektiivi lisa number

LoA (jah/ei) – on või ei ole loodusala kaitse-eesmärk

⁷ Elupaigatüübi esinduslikkus: A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne

⁸ Kaitse eesmärk seatakse aastaks 2050

⁹ Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

¹⁰ 2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal (<https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/habitat/report/>)

3. Kavandatavad kaitsekorralduslikud tegevused

Vajalike tegevuste tabelisse (tabel 3) on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse-eesmärkide saavutamiseks, tabelit võidakse tulevikus täiendada.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 3. Vajalikud tegevused.

Jrk	Tegevuse nimetus	Maht	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Periood (ühekordne või korduv tegevus)
Inventuurid, seired, uuringud						
1	Soohiilaka inventuur	24 ha	Inventuur	KeA	I	2025
2	Soo- ja metsaelupaikade inventuur	62 ha	Inventuur	KeA	I	2025 ¹¹
3	Kraavide mõju uuring		Uuring	KeA	II	2028
Hooldus, taastamine ja ohjamine						
4	Elupaigatüüpide seisundi parendamine läbi loodusliku arengu	7,7 ha	Koosluse taastamistöö	KeA	I	2050 ¹²
Kavad, eeskirjad						
5	Kaitse-eeskirja muutmine		Kaitse-eeskiri	KeA	I	2026
6	Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine		Tegevuskava	KeA	I	2033
7	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamine		Tegevuskava	KeA	I	2033

¹¹ Elupaigatüüpide andmed peavad olema täpsustunud aastaks 2030

¹² Oodatav tulemus seatakse aastaks 2050 ja tulemuslikkust hinnatakse iga 10 aasta tagant

KASUTATUD ALLIKAD

EELIS. Kasutamise kuupäev: 22.02.2024, allikas:

https://infoleht.keskkonnainfo.ee/default.aspx?state=10;572247461;est;eelisand;;&comp=objresult=ala&obj_id=-1180378798

Keskkonnaagentuur. Kasutamise kuupäev: 22.02.2024, allikas:

<https://kese.envir.ee/kese/welcome.action>

Keskkonnaportaal. Kasutamise kuupäev: 22.02.2024, allikas:

<https://register.keskkonnaportaal.ee/register/internationally-important-area/8950277>

Maa-ameti kaardirakendused, 2024. Kasutamise kuupäev: 22.02.2024, allikas:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/looduskaitse>

Riigikantselei. Riigi Teataja. Kasutamise kuupäev: 22.02.2024, allikas:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/119072018016?leiaKehtiv>

<https://www.riigiteataja.ee/akt/129062022007?leiaKehtiv>